

УДК 373.2
М61

Рецензенти:

Голобородько Є. П., член-кореспондент НАПН України, академік Української академії акмеологічних наук, Міжнародної слов'янської академії освіти ім. Я. А. Коменського, Академії педагогічних і соціальних наук, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради;

Полєвікова О. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, академік Української академії акмеології, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Мачнева О. М.

М61 Робота над помилками на уроках української мови у 1–4-х класах. Методична система опрацювання всіх орфограм курсу за алгоритмами : У 2 ч. Частина 1 / Мачнева О. М. — Х. : Вид. група «Основа», 2018.— 207, [1] с.

ISBN 978-617-00-3275-1.

Посібник містить методичні рекомендації та дидактичний матеріал для організації та проведення системної роботи над помилками на уроках української мови у 1–4-х класах.

Задля зручності вчителя зміст структуровано за навчальними темами та принципом «від простого до складного».

Опрацювання кожної орфограми, що вивчають у початкових класах, запропоновано проводити за алгоритмом, використовуючи фронтальну, групову, парну та індивідуальну форми роботи.

Використання матеріалів посібника дасть змогу вчителю-практику сформувати мовну компетентність школярів як ключову, розвинути їхню орфографічну пильність, мовну пам'ять, підвищити швидкість письма, інтерес до навчання, поглибити знання з рідної мови, розвинути мовленнєві вміння й навички, а також реалізувати наступність між початковою та середньою ланками освіти.

Для вчителів початкових класів, методистів навчальних закладів, студентів педагогічних закладів освіти, гувернерів, батьків.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3275-1

© Мачнева О. М., 2017

© ТОВ «Видавнична група «Основа»», 2018

Зміст

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	6
РОБОТА З ОРФОГРАМАМИ	11
№ 1. Уживання букв для позначення звуків мови. Написання літер, поєднання елементів букв	11
№ 2. З'єднання літер	11
№ 3. Уживання великої букви на початку речення	12
№ 4. Уживання розділових знаків у кінці речення (<i>крапка, знак оклику, знак питання</i>)	20
№ 5. Пропуск літери	24
№ 6. Заміна одних букв іншими	36
№ 7. Окреме написання слів у реченні	39
№ 8. Помилка у звуко-буквеному аналізі слів	41
№ 8.1. Складання звукової схеми	41
№ 8.2. Поділ слова на склади	46
№ 8.3. Визначення наголосу	53
№ 8.4. Позначення двох звуків буквами <i>я, ю, є, ї</i> на початку слова, після голосного	56
№ 8.5. Позначення м'якого приголосного звуку буквою <i>й</i>	62
№ 8.6. Позначення одного звуку буквосполученнями <i>дж, дз</i>	63
№ 8.7. Позначення двох звуків буквою <i>щ</i>	67
№ 8.8. Позначення одного подовженого приголосного звуку двома однаковими буквами	69
№ 8.9. Звуко-буквений аналіз слів з апострофом	74
№ 8.10. Написання буквосполучення <i>хв</i> та букви <i>ф</i>	79
№ 8.11. Характеристика звуків (<i>голосні (наголошені, ненаголошені), приголосні (тверді, м'які; дзвінкі, глухі)</i>)	82
№ 8.12. Кількість букв, звуків	88
№ 8.13. Звуко-буквений розбір слова	89

№ 9.	Уживання букв <i>г, ґ</i>	94
№ 10.	Написання словникових слів	97
№ 11.	Перенесення слів із рядка в рядок	98
№ 11.1.	Перенесення слів зі збігом двох або кількох приголосних звуків	98
№ 11.2.	Перенесення з рядка в рядок однієї букви	102
№ 11.3.	Перенесення частин слів з літерами <i>ь</i> та <i>й</i> у середині слів	105
№ 11.4.	Перенесення слів зі сполученням літер <i>дж, дз</i>	107
№ 11.5.	Перенесення слів із буквосполученнями <i>йо,ьо</i>	108
№ 11.6.	Перенесення слів з двома однаковими буквами, що позначають подовжені приголосні звуки	109
№ 11.7.	Перенесення слів з апострофом	112
№ 11.8.	Перенесення односкладових, двоскладових, трискладових слів, що не поділяються для переносу	113
№ 12.	Розділові знаки при звертанні	115
№ 13.	Добирання заголовка до тексту	120
№ 14.	Оформлення абзаців у тексті	122
№ 15.	Повторювання окремих слів у тексті (<i>лексичні повтори</i>)	123
№ 16.	Визначення головних членів речення	124
№ 17.	Встановлення зв'язку слів у реченні	129
№ 18.	Добирання слів, близьких за значенням	138
№ 19.	Добирання слів, протилежних за значенням	144
№ 20.	Уявлення про частини мови. Іменник	147
№ 20.1.	Постановка питання до слів, що відповідають на питання <i>хто? що?</i>	147
№ 20.2.	Змінювання іменників за числами	150
№ 21.	Уживання великої літери	153
№ 21.1.	Уживання великої літери в іменах, по батькові та прізвищах людей	153
№ 21.2.	Уживання великої літери у кличках тварин	153
№ 21.3.	Уживання великої літери у назвах міст, сіл, вулиць, річок	154
№ 22.	Уявлення про частини мови. Прикметник	159

№ 22.1.	Постановка питання до прикметників різного роду, числа	159
№ 23.	Уявлення про частини мови. Дієслово	165
№ 23.1.	Постановка питання до дієслів	165
№ 24.	Окреме написання службових слів у реченнях	170
№ 25.	Добирання спільнокорених слів	172
№ 26.	Визначення кореня у спільнокорених словах	173
№ 27.	Правопис ненаголошених голосних <i>е, и</i> у корені слова	177
№ 28.	Дзвінки приголосні звуки у кінці слова або складу	184
№ 29.	Уживання знаку м'якшення	186
№ 29.1.	Знак м'якшення у кінці слів для позначення м'якості кінцевого приголосного	187
№ 29.2.	Знак м'якшення у середині слова для позначення м'якості попереднього приголосного перед твердим	187
№ 30.	Написання двох однакових букв на місці м'якого подовженого звука	191
№ 31.	Правопис буквосполучень <i>йо,ьо</i>	196
№ 31.1.	Уживання буквосполучення <i>йо</i> на початку слова, на початку складу, після голосного	196
№ 31.2.	Уживання буквосполучення <i>йо</i> на початку складу після приголосного, що вимовляється роздільно з <i>йо</i>	197
№ 31.3.	Уживання буквосполучення <i>ьо</i> у середині та в кінці складу після м'яких приголосних	198
№ 32.	Уживання апострофа після твердих приголосних <i>б, п, в, м, ф, р</i> перед буквами <i>я, ю, є, ї</i> , що позначають два звуки	200
ЗМІСТ ЧАСТИНИ 2		205

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Сьогодні в Україні поступово розробляють нові стандарти змісту загальної середньої освіти, що мають ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно орієнтованому підході до навчання. Однією з головних компетентностей сучасного школяра є мовна компетентність.

Важливість, необхідність високої культури мовлення і, в першу чергу, його правильність — орфографічна, пунктуаційна, культура вимовляння на сьогоднішній день не потребують доказів. Грамотність — це знаряддя культури, можливість точного вираження думки і взаєморозуміння в процесі спілкування людини. Багаторічний досвід свідчить, що грамотне написання не може бути засвоєно поза системою мовних знань і вмінь.

Навчити дитину грамотно писати означає сформувати у неї орфографічну пильність, тобто навчити відчувати орфограму і бачити її. Уміння дитини розпізнавати на письмі орфограму — це ті початкові вміння, що мотивують потребу в правилах і розвивають здатність на письмі виявляти ті випадки, коли дитина може припуститися помилок.

Важливе місце в системі навчання правопису займає **методична робота щодо усунення помилок** на уроках української мови, що є засобом не тільки закріплення орфограми, але й попередження помилок.

Відомо, що людина, яка замислюється над своїми помилками, здатна зрозуміти причини, щоб потім не припускатися подібних помилок знову і знову. А, отже, розвиватися, рости. З першого уроку вчитель повинен наголошувати про важливість цієї роботи в житті. Так, після уроків контролю — нехай це диктант, переказ або твір,— кожен учень повинен проаналізувати свої помилки, виконавши певну роботу. Таку саму роботу над помилками слід проводити в робочому зошиті самостійно після класної або домашньої роботи.

Щоб розвивати орфографічну пильність у дітей, учителям слід проводити методичну роботу з батьками під час батьківських зборів, учити їх правильно розпізнавати помилки дитини не лише у зошитах після письмових робіт, але й під час підготовки усних домашніх завдань. Також можна запропонувати дітям створити свої тексти диктантів з помилками, щоб сусід по парті знайшов закладену кількість орфографічних і пунктуаційних помилок.

На цьому етапі важливо, щоб дитина знала досліджувані орфограми і пунктограми та могла їх назвати. Якщо трапляються помилки з поки невивченими орфограмами, корисно проводити випереджувальне пояснення наставником для сильного учня (або така помилка залишається без подальшої роботи).

Важлива ланка у навчанні правопису — самостійна робота учня над своїми помилками, прийоми якої можуть бути найрізноманітнішими.

На жаль, у практиці досить часто організована робота над помилками, що мало сприяє формуванню у дітей свідомих орфографічних навичок. Дуже часто можна почути від учителів початкових класів, що вони проводять роботу над помилками, пропонуючи учням переписати 1–2 рядки слова, у якому було допущено помилку. На питання, як це допомагає їм усунути певні проблеми, вони не можуть чітко відповісти. Якщо мета полягає в тому, щоб запам'ятати зоровий образ слова, то таким чином усіх слів у мові не запам'ятаєш. Потрібно не тільки зрозуміти свою помилку, але і знайти слова з подібною орфограмою для того, щоб розширити обсяг орфограми і запам'ятати алгоритм правопису.

Одним з ефективних видів роботи над помилками є колективне складання **Таблиці вивчених орфограм**. Разом з учнями таку роботу слід починати з 1-го класу на уроках навчання грамоти у післябукварний період. Коли вивчається орфограма, доцільно фіксувати її у таблиці під поточним номером. На основі цієї таблиці зручно під час уроку проводити словникову роботу, орфографічні п'ятихвилинки, ігри на зразок «Граматичний бій», а діти можуть нею скористатися під час виконання роботи над помилками після контрольних, класних, домашніх робіт. Цю таблицю можна назвати по-різному (наприклад, «Пам'ятка», «Робота над помилками» тощо).

Отже, робота над помилками починається з визначення орфограми або пунктограми. На цю роботу вчитель повинен знайти час на уроці, бо вдома дитині, можливо, нікому буде допомогти, а тут на допомогу придуть і сусід по парті, і вчитель, і сильний учень (зручний спосіб зайняти на уроці роботою над помилками тих школярів,

які написали роботу на високий і достатній рівень, адже власних помилок у них або мало, або немає зовсім). І, крім усього іншого, у школярів формуються навички взаємодопомоги, взаємовиручки.

Слід заохочувати копіткою роботою над орфограмою, використовуючи методичні прийоми, коли учень не тільки називає орфограму, але й згадує правило та опрацьовує її за алгоритмом.

Учні знають, що з кожним роком знайти помилку і правильно кваліфікувати її потрібно звикати самостійно, бо в 4-му класі у другому півріччі для сильних учнів, які претендують на високий бал, у диктанті буде позначений умовним значком (*паличкою — орфографічна, галочкою — пунктуаційна*) тільки рядок, де міститься помилка. А знайти помилку їм належить самостійно. Учитель має бути обізнаним щодо помилок кожного учня.

Роботу над помилками слід проводити в певній системі та починати з формування навичок самостійного знаходження помилок дитиною. З цією метою у 1-му класі на уроках навчання грамоти доречно використовувати **«чарівний квадрат»**. У процесі роботи вчитель видає кожному учневі квадрат, вирізаний з картону, з невеликим отвором усередині. На уроці вчитель пояснює, що квадрат володітиме чарівною силою, якщо діти навчатися ним правильно користуватися. Для цього квадрат накладають на слово. Поступово рухаючи його праворуч, учень відкриває перший склад слова, потім другий і т. ін. Таким чином, дитина легко виявляє пропуск літери. Квадрат ніби пригальмовує рух очей, не дає їм змоги ковзати по рядку, змушує бути уважнішими. Досвідчені педагоги наголошують, що цей простий прийом є дуже результативним.

Надалі, щоб полегшити дітям самостійну роботу над помилками, на уроці вчитель разом з учнями повинен працювати з пам'яткою «Робота над помилками». У цій пам'ятці всі орфограми пронумеровані та записані у міру їхнього вивчення на уроках, починаючи з 1-го класу. До кожної орфограми запропоновано *Алгоритм опрацювання помилки*, детально дано вказівки щодо того, які операції та в якій послідовності необхідно виконати під час роботи над помилкою. Особливо важливо дотримувати зазначеної послідовності роботи над помилками. Це спонукає дітей виконувати роботу не навмання, а вдумливо, на основі аналізу матеріалу. Крім того, наочно продемонстровано приклад виконання роботи над помилкою та дібрано матеріал, що може знадобитися дитині під час опрацювання певної орфограми. Матеріал для вчителя допоможе педагогові на уроці опрацювати орфограму в момент її вивчення чи під час роботи над помилками.

Корисною для педагогів-практиків формою роботи над помилками є *цифрове позначення орфограм*. Кожне правило у пам'ятці «Робота над помилками» має свій порядковий номер, але це не означає, що учень повинен його запам'ятовувати. Цифрове позначення орфограм з метою виправлення помилок використовують так: учитель не виправляє, а лише закреслює букву, записану неправильно. Угорі над помилкою ставлять цифру(*цифри*), що позначає(*ють*) номер орфограми у пам'ятці. Після класної або домашньої роботи пропускають два рядки, і вчитель ставить літери «РНП», що означає «Робота над помилками». Учень, користуючись пам'яткою, за цифрою визначає категорію своєї помилки і виконує роботу над помилками, дотримуючи пам'ятки. Кожну роботу над помилками вчитель перевіряє, ураховуючи, що правильність і точність виправлення є показником усвідомленості роботи, що виконується.

Аналогічну роботу проводять під час заповнення «дірок» у словах, що викликали труднощі. Наприклад, виконуючи перевірний диктант, учитель повідомляє, що під час написання у словах можна робити «дірки». Учні, які працюють повільно, швидко не можуть визначити вид орфограми, або згадати перевірне слово, залишають пропуски, тобто «дірки». Користуючись цифровими позначеннями, зробленими вчителем під час перевірки, діти в спокійній обстановці визначають категорію орфограми, а після цього вписують необхідні букви.

Після того як помилку знайдено, названо, учневі належить дібрати декілька слів з тією самою орфограмою або 2–3 речення з тією самою пунктограмою. «Примітивні слова» (*наприклад, трава, поля*) підкреслюють хвилястою лінією і не враховують. Тобто перед учнем постає завдання розширити обсяг орфограми, у якій він припустився помилки. Де взяти четвертокласникові потрібні йому слова? Можна порадити збірники диктантів, довідкову літературу, словники, що є у класній бібліотеці вчителя.

Учителі повинні зрозуміти, що дуже важливо, щоб дитина дізнавалася нові слова, розуміла їхні значення, розвивалася культурно, адже всі тексти українських письменників і поетів містять культурний і виховний контекст.

На уроці діти зазвичай устигають упізнати всі орфограми і пунктограми та почати добирати слова до кожної з них. Удома їм належить цю роботу завершити.

Якщо таку роботу проводити системно, то вже через два–три місяці можна побачити такі результати:

- 1) підвищується орфографічна грамотність учнів;

- 2) удосконалюється мовна пам'ять школярів;
- 3) підвищується інтерес дітей до навчання, зокрема, до проблеми пам'яті;
- 4) зростає швидкість письма.

Одним з дієвих прийомів роботи над помилками вважають *індивідуальний підхід* у виправленні помилок під час перевірки письмових робіт. У 2–3-х класах у деяких учнів учитель не виправляє помилки, а лише закреслює неправильно написані літери. В інших виправляє лише важкі для них орфограми. Третім необхідно дати шанс самостійно знайти помилку, зважаючи на винесену червону риску перед словом або на полях у кінці рядка, у якому було допущено помилку. Цей процес творчий, трудомісткий, потребує багато часу, але така праця окупається більш високою грамотністю.

Найважливіше в роботі над помилками — домогтися того, щоб учні прагнули позбутися них. За відсутності у дітей такого прагнення успіх у підвищенні грамотності учнів неможливий. Щоб змусити учнів серйозно ставитися до своїх помилок і викликати бажання позбутися їх, першокласники мають можливість писати не ручкою, а олівцем. Цей прийом, запропонований Н. Зайцевим, є результативним.

► *Послідовність методичної роботи над помилками на уроках української мови*

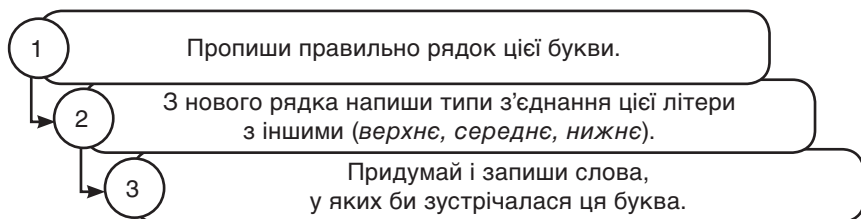
- 1) Використання «Чарівного квадрата» при самостійному знаходженні помилок у 1-му класі.
- 2) Колективне складання *Таблиці вивчених орфограм*.
- 3) Використання цифрового позначення орфограм.
- 4) Диференційоване виправлення помилок учителем.
- 5) Поєднання індивідуальної, парної, групової та фронтальної форм роботи.
- 6) Заповнення пропусків у словах з «дірками», користуючись цифровим позначенням орфограм.
- 7) Використання пам'ятки під час роботи над помилками.

Немає необхідності доводити, що прийоми роботи над помилками, названі вище, активізують розумову діяльність школярів, формують у них уміння свідомо застосовувати вивчені правила, надають можливість педагогам упроваджувати компетентнісний та особистісно орієнтований підходи до навчання.

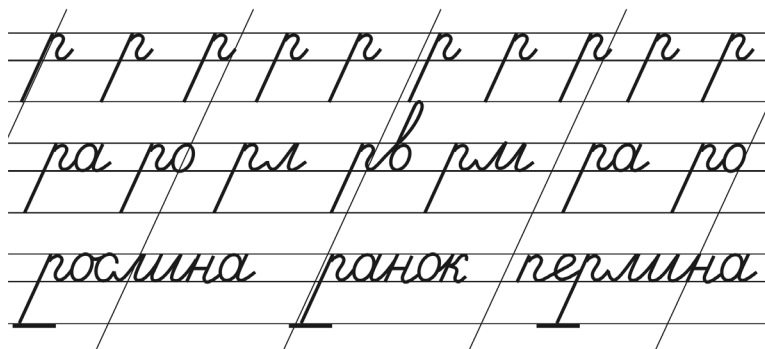
РОБОТА З ОРФОГРАМАМИ

✓ № 1. УЖИВАННЯ БУКВ ДЛЯ ПОЗНАЧЕННЯ ЗВУКІВ МОВИ. НАПИСАННЯ ЛІТЕР, ПОЄДНАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ БУКВ

► Алгоритм опрацювання помилки

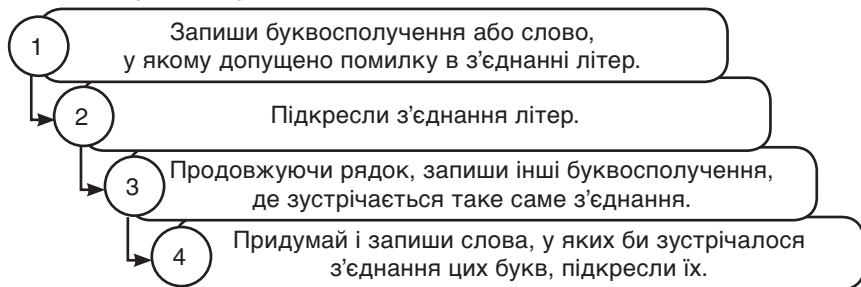

Наприклад:

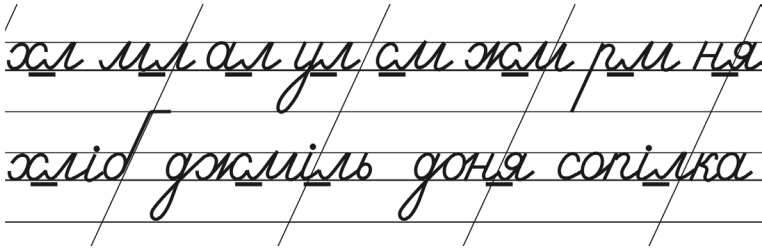

✓ № 2. З'ЄДНАННЯ ЛІТЕР

► Алгоритм опрацювання помилки

Наприклад:

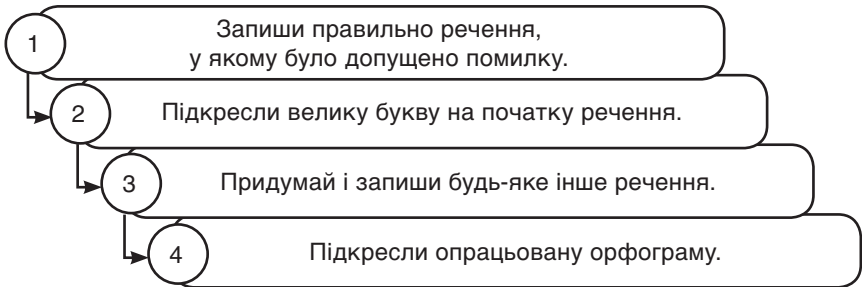

✓ № 3. УЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ БУКВИ НА ПОЧАТКУ РЕЧЕННЯ

ЗАПАМ'ЯТАЙ!

1. Перше слово тексту починаємо писати з великої літери.
2. З великої букви починаємо писати перше слово в реченні після крапки, знаку питання і знаку оклику.

► Алгоритм опрацювання помилки

Наприклад:

Одного літнього ранку я прокинувся від ласкавого сонячного проміння. На синьому небі не було жодної хмаринки.

► Матеріал для опрацювання орфограми

1. Склади розповідь з поданих частин. Запиши її, позначаючи початок і кінець кожного речення. Підкресли слова, у яких кількість букв менша, ніж кількість звуків.

зійшло сонечко

п'є росу з трав

кує зозуля

настає новий день

дзвінко щебечуть пташки у лісі

2. Визнач, скільки речень у тексті. Запиши текст, позначаючи початок і кінець речення. Підкресли нижнє з'єднання літер.

Сходить сонце зимовий ліс світліє лісові мешканці прокидаються у своїх нірках

3. Склади розповідь з поданих частин. Запиши її, позначаючи початок і кінець кожного речення. Підкресли двома рисками слова, що означають дію предмета.

настала зима

дерева обсіпані інеєм

навколо біліють сніги

мороз пензлем розмалював вікна

4. Прочитай. Визнач, скільки речень у тексті. Запиши, позначаючи початок і кінець речення. Підкресли хвилястою лінією слова, що означають ознаку предмета.

Настала осінь у зелені коси беріз вплелися золотисті стрічки червоним полум'ям горять дикі груші

5. Склади розповідь з поданих частин. Запиши речення, позначаючи їхні початок і кінець. Підкресли однією рисою слова, що означають предмет.

а звірі не злякалися

заєць вистрибує, гріється

послала зима люті морози

білка в дуплі горішки гризе

6. Прочитай. Спиши. Замість пропусків встав потрібні слова з довідки. Підкресли букви, що позначають два звуки.

На березі озера вийшла велика ведмедиця. ... нею йшло троє маленьких ведмежат. ... викупала їх у прозорій воді. ... була задоволена.

Слова для довідок: малеча, мати, за.

7. Прочитай. Спиши. Замість пропусків встав потрібні слова. Підкресли слова, у яких зустрічаються букви, що не позначають звука.

Ви знаєте, хто я такий? ... козак! ... сильний і здоровий. ... ви хочете стати такими, як я? ... цього потрібно чистити зуби, умиватися, купатися, добре їсти і робити зарядку.

Слова для довідок: для, я, а, я.

8. Прочитай. Спиши. Замість пропусків встав за змістом слова з довідки. Підкресли однією рисою назви предметів.

Десь зовсім близько виводив свою пісню соловей. ... сидів на тонесенькій калиновій гілочці. ... була дуже схожою на горобчика.

Слова для довідок: він, пташка.

9. Прочитай. Визнач, скільки речень у тексті. Спиши, позначаючи початок і кінець кожного речення. Підкресли слова, у яких кількість букв не збігається з кількістю звуків.

Маленька білочка народилася наприкінці літа вона була зовсім сліпа минув час білочка вкрилася м'якою пухнастою шерсткою а недовзі вона розплющила свої горіхові оченята

10. Прочитай. Визнач, скільки речень у тексті. Спиши, позначаючи початок і кінець кожного речення. Визнач число іменників.

Щодня ставало дедалі холодніше сумно опадало листя з дерев пташки збиралися великими зграями вони дзвінко прощалися з рідними лісами й полями

11. Прочитай. Визнач, скільки речень у тексті. Спиши, позначаючи початок і кінець кожного речення. Виконай звуко-буквений аналіз слова *узлісся*.

Вовки оточили лосину на узліссі їх було десь півтора десятки вони накинулися на тварину, але вмить були розкидані ударами копит

12. Визнач, скільки речень у тексті. Спиши, позначаючи початок і кінець кожного речення. Визнач рід і число прикметників.

Вузька стежка вивела нас на галявину посередині неї стояла пухнаста ялинка Дід Мороз прикрасив її новорічним сніжком

13. Прочитай. Спиши. Замість пропусків встав потрібні слова. Підкресли дієслова.

Знову настає весна в Україні. ... природа, воскресає життя. ... Великодні свята. ... у своїх оселях печуть паски, розписують писанки.

Слова для довідок: воскресає, надходять, українці.

14. Запиши у правильній послідовності подані речення, щоб утворився текст. Познач початок і кінець кожного. Добери заголовок.

тільки білочкам зима не страшна
важко стало жити лісовим мешканцям
зима насипала у лісі кучугури снігу
тепло їм у затишних дуплах
потім весело стрибають з гілки на гілку
лускають ласунки смачні лісові горішки та їдять засушені грибочки

15. Спиши текст-анаграму, позначаючи межі речень.

В леіс

У ашнмуо леіс є лмин у лміні рапцює кодядь зуКьма нів рохо-
ший меньлик є у сан і джільбник. мат габато джїлб.

16. Спиши текст-анаграму, позначаючи межі речень.

рїМя

Я наро ставю шуЧи бузи оїМ чері ан сімці Я ен кушаю їх Я бо-
дре ванчаюся саЧто дожду ан жилах, гібаю ан вокзанах чоХу тибу
цімним Я лепочу од різок.

17*. Склади розповідь із поданих частин. Запиши її, добери заголо-
вок. Установи зв'язок слів у виділеному реченні.

люблю я бродити по лісу

сосна тихо виспіває вгорі

ворушить своїми листочками осика

слухати шум дерев

крізь її віти пролітає вітерець

дуб шелестить з металевим гудінням

ніжно, мрійливо

18*. Склади розповідь із поданих частин. Запиши її, добери заголо-
вок. Установи зв'язок слів у виділеному реченні.

я дуже люблю зиму

приходить до лісу

всі дерева зацвіли інієм

кругом замерехтіло

затанцювало холодними квітами

сьогодні тут надзвичайно казково

особливо, коли вона

19*. Склади розповідь із поданих частин. Запиши її, добери заго-
ловок.

звали її Вир

тому й спить річка цілу зиму

жила собі річка

сповила її

почала красуню умовляти відпочити трішки

втікає від осені

навесні вона пишно прикрашалась

влітку красувалась

а річка не хоче й слухати

і бачить весняні сни

де не взялась зима-білосніжка

та настала осінь

й спати поклала силоміць